

ПОЛЫМЯ

ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКІ
І ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫ ЧАСОПІС

5⁽¹¹⁴⁷⁾

МАЙ 2025

Выдаецца
са снежня 1922 года

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь;
Грамадскае аб'яднанне «Саюз пісьменнікаў Беларусі»;
Выдавецкае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
«Мастацкая літаратура»

Намеснік дырэктара — галоўны рэдактар
Віктар Анатольевіч ШНІП

Рэдакцыйная калегія:

Лада АЛЕЙНІК, Уладзімір АНДРЫЕВІЧ,
Алесь БАДАК, Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ,
Уладзімір ГУСАКОЎ, Марыя ЗАХАРЭВІЧ,
Віктар ІЎЧАНКАЎ, Аляксандр КАВАЛЕНЯ,
Алесь КАРЛЮКЕВІЧ, Валерый МАКСІМОВІЧ,
Зоя МЕЛЬНІКАВА, Пётр НІКІЦЕНКА,
Віктар ПРАЎДЗІН, Зіновій ПРЫГОДЗІЧ,
Іван САВЕРЧАНКА (старшыня),
Уладзімір САЛАМАХА, Васіль СТАРЫЧОНАК,
Таццяна ШАМЯКІНА, Наталля ЯКАВЕНКА

Мінск
УП «Мастацкая літаратура»
2025

ПАЭЗІЯ, ПРОЗА

Міхась Пазнякоў. Штоміг мірным днём даражыць. <i>Вершы</i>	3
Віктар Ярац. Асенняе святло. <i>Малая паэма</i>	8
Віктар Какорыч. Дняпроўскі рубеж. <i>Апавяданне</i>	11
Таццяна Абухоўская. Сустрэча ля помніка. <i>Верш</i>	20
Юрый Пелюшонак. Лёнцік і Гес. <i>Рэальная гісторыя</i>	22
Іна Мароз. Нічога не бывае выпадкова. <i>Вершы</i>	27

СПАДЧЫНА

Уладзімір Гніламедаў. У войску. <i>Раман. Працяг</i>	30
---	----

ДА 80-ГОДДЗЯ ВЯЛІКАЙ ПЕРАМОГІ

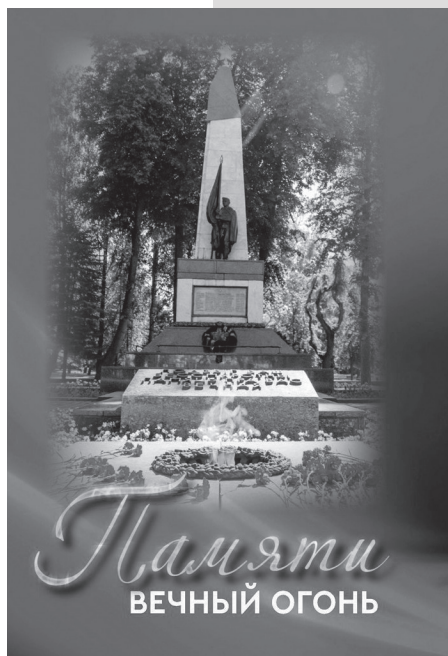
Віктар Ермаловіч. Удзел воінаў-беларусаў у вызваленні краін Еўропы і Далёкага Усходу ад нямецкіх і японскіх акупантаў (1944—1945)	51
Уладзімір Паўлаў. У падзямеллях Аджымушкая	56
Міхаіл Шыманскі. Памятаем, каб не паўтарылася	63
Зміцер Давідоўскі. Мама — чалавек-легенда	91
Алесь Марціновіч. Ружы і церні	101
Юлія Касцюк. «Усё, што ведаю аб жыцці, — аддаць людзям...»	118

ДЗЁННІКІ

Уладзімір Ліпскі. Беражыма секундную стрэлку... Старонкі з дзённіка	121
--	-----

КНІГАРНЯ

Дзмітрый Радзівончык. Голас памяці над Нёманам гучыць	136
Пятро Жаўняровіч. Вера і дабрыня перамогуць зло	140

Дзмітрый Радзівончык

ГОЛАС ПАМЯЦІ НАД НЁМАНАМ ГУЧЫЦЬ

Памяти вечный огонь: сборник литературно-художественных произведений к 80-летию освобождения Беларуси от немецко-фашистских захватчиков / Союз писателей Беларуси, Гродненское областное отделение, Гродненский городской совет ветеранов. — Кобрин : Нижник Н. П., 2024. — 245 с.

У канцы 2024 года пабачыла свет галоўная тэматычная кніга Прынёмання — «Памяти вечный огонь», калектыўны зборнік літаратурна-мастацкіх твораў, прысвечаных 80-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Як і было задумана, выданне стала вынікам сумеснай працы творчых людзей — членаў Саюза пісьменнікаў Беларусі і аматараў літаратуры, ветэранаў працы і пачаткоўцаў. Увазе чытачоў прапануюцца паэзія, проза і публіцыстыка на беларускай і рускай мовах. Літаратурная Гродзеншчына адгукнулася на юбілейную дату мноствам цікавых сюжэтаў і яркіх вобразаў, у якіх знайшлі адлюстраванне боль незагойных ран, горыч шматлікіх ахвяр фашызму, смутак ад трагічных падзей, а таксама гонар за мужнасць і стой-

касць народа-вызваліцеля. Аб'яднанай сілай стаў свяшчэнны матыў памяці. Падчас знаёмства з кнігай у чарговы раз пераконваешся ў тым, што ніякія спробы перапісаць гісторыю не здольныя змяніць свядомасць сапраўдных беларусаў.

Адкрывае зборнік фундаментальная праца члена СПБ, кандыдата гістарычных навук, публіцыста Уладзіміра Ягорычава — артыкул «Освобождение Гродненщины», у якім навуковец-гісторык з уласцівай яму грунтоўнасцю стварае падрабязную храналагічную панараму падзей тых незабыўных дзён 1944-га. Уладзімір Яўгенавіч раскрывае падрабязнасці стратэгічнай наступальнай аперацыі Рабоча-сялянскай Чырвонай Арміі (РСЧА), вядомай як аперацыя «Баграціён», пералічвае ўмовы і перадумовы для пераломнага моманту,

апісвае характар баявых дзеянняў у раёнах Гродзенскай вобласці, называе імёны герояў — военачальнікаў і простых салдат.

У кнізе шмат яркай, багатай на пачуцці ваенна-патрыятычнай і грамадзянскай лірыкі. У паэтычных творах іх аўтары Вольга Андрушчанка, Станіслаў Валодзька, Галіна Васілеўская, Ірына Гаева, Ларыса Ганчарова, Андрэй Дарожкін, Яўгенія Дзярках, Марына Ермаловіч, Людміла Кебіч, Кацярына Каламійцава, Марына Кандратовіч, Віктар Кудлачоў, Таццяна Лугавая, Святлана Мельнікава-Піваварава, Аляксандр Марозаў, Антаніна Нурэтдзінава, Наталія Озерава, Вольга Алізар, Вольга Пянькова, Руслан Півавараў, Ірына Полудзень, Алена Руж, Уладзімір Руль, Алена Руцкая, Ганна Скаржынская-Савіцкая, Галіна Смок, Таццяна Сучкова, Галіна Урадзімская, Соф’я Судзіна, Наталія Цвірко, Сяргей Чыгрын, Людміла Шаўчэнка, Іларыя Шпакоўская, Таццяна Эдарская і Таццяна Яцук славяць подзвіг ветэранаў вайны, апяваюць радасць перамогі і мірнага жыцця, смуткуюць па загінулых, па-філасофску разважаюць на тэму супрацьстаяння сілам цемры, запрашаюць сучаснікаў да шчырага дыялогу. У сваім вершы «Нашчадкам» паэтэса Таццяна Яцук разважае пра злачынную амаральнасць войнаў:

Што нам дзяліць на сонечнай планеце?
Адна на ўсіх зямля — наш светлы дом.
Яна для нас спагадлівым крылом
Даруе шчодро радасці суквецце.

Паэтэса Ларыса Ганчарова ў вершы «Гора» малюе трагічны партрэт салдацкай маці:

Любых аддала вайне сыноў,
Столькі ж атрымала пахаванак.
Не вярнуліся яны дамоў,
Паглядзі, крывіць рабінай ранак.

Гроначкі, як дробны ўспамін,
Кожная, як падарунак лёсу...
Шэпчуць несучешна вусны: «Сын!...»
І ляціць малітва да нябёсаў.

Пачуцці, эмоцыі, асацыяцыі... Самым распаўсюджаным знакам для паэзіі зборніка стала шматкроп’е... Сустрэкаецца на старонках калектыўнага зборніка і так званая ціхая лірыка, не менш, а, магчыма, нават больш пранікнёная, шчыmlівая. Сяргей Чыгрын кранальна ўспамінае свайго дзеда-франтавіка, вобраз якога прыходзіць да яго ў снах:

А як прачнуся — сумна стане,
Бо дзед прыходзіць толькі ў сны.
А вось сапраўднага вяртання
Ужо не будзе з той вайны...

Паэзію зборніка характарызуюць багатыя кантэкстуальныя сувязі. Напрыклад, Антаніна Нурэтдзінава прадставіла свой пераклад на беларускую мову верша Расула Гамзатава «Жураўлі». Таццяна Яцук выступіла з лірычным прысвячэннем вобразу юбіляра 2024 года Васіля Быкава. Прысвячэнняў на старонках кнігі вялікае мноства. Гэта заўважная адметнасць кнігі.

Грамадзянскую ідэйную платформу ў паэтычным свеце кнігі гарманічна дапаўняюць элементы духоўнай лірыкі. Чым гэта тлумачыцца? Наш народ — гэта народ Божы, які спакон веку жыве з верай у Бога, з ёй жа сустракае беды, нягоды, страты; з імем Усявышняга на вуснах здзяйсняе подзвігі, праводзіць святы і будні. Заканамерна, што ў творах гэтай кнігі сваю рэлігійнасць праявілі носьбіты розных веравызнанняў. Тэма памяці ў выданні прасякнута сямейнымі матывамі. Гэта яшчэ раз адлюстроўвае маштабы трагедыі акупаванай Беларусі, дзе смяротна-крывавыя сляды вайны

мы знаходзім у летапісах практычна кожнай сям'і. Героямі твораў сталі родныя аўтараў. Разам з вобразамі бацькоў, дзядоў і прадзедаў на авансцэне таксама — дзеці вайны. Памяць аб трагедыі народа не толькі дапамагае прасочваць сямейныя сувязі, рэалізоўвае пераемнасць пакаленняў, але і аб'ядноўвае нас як соцыум. Гродзенская кніга да юбілею вызвалення Беларусі красамоўна пацвярджае гэты тэзіс.

Малады літаратар Ціхан Ганчароў у эсэ «Наташкино детство» гартуе сямейны альбом, распавядае пра сваіх прабабулю, прадзеда-ветэрана Вялікай Айчыннай вайны і ў той жа час спасылаецца на паэзію сваёй маці, сучаснай паэтэсы Ларысы Ганчаровай, таксама ўдзельніцы зборніка. Аўтары праявілі твораў Ліна Багданава, Віктар Варанец, Дзмітрый Главінскі, Святлана Глямбоцкая, Наталля Лабеева, Людміла Мілоста, Ірына Салата выткалі эпічнае палатно, якое адгалоскамі вайны будзе трывожыць яшчэ не адно пакаленне, будзе папярэджваць і перасцерагаць. Узоры ўключанай у кнігу прозы разнастайныя па сваім змесце. Складаная філасофія быцця, павязі часоў, маральнага выбару суседнічаюць з творамі з дынамічным сюжэтам і глыбокім псіхалагізмам пейзажаў. Чалавечыя лёсы цесна звязаны з лёсам савецкай краіны, шматнацыянальны народ якой толькі дзякуючы сваёй згуртаванасці дасягнуў перамогі над фашысцкімі катамі. Сваё адзінства ў супрацьстаянні ворагу дэманструюць чалавек і прырода роднай зямлі. Матыў памяці тут — сведчанне духоўнай сілы. Пра гэта ў творах публіцыстыкі — нарысах, эсэ, успамінах — распавядаюць іх аўтары: Карына Батракова, Валянціна Богуш, Станіслаў Вішнеўскі, Ірына Войтка, Ціхан Ганчароў, Андрэй

Дарожкін (выступіў у зборніку і як паэт), Браніслаў Ермашкевіч, Святлана Кошур, Дзмітрый Радзівончык, Аляксандр Сявенка, Ксенія Урбановіч, Ірына Фамянкава, Лізавета Шымчук, Валерый Чарапіца. Ветэран архіўнай справы Карына Пятроўна Батракова прадставіла арыгінальны нарыс, героем якога з'яўляецца вобраз беларускага лесу, надзейнага саюзніка чалавека ў барацьбе з ворагам, вернага сябра партызанаў, кармільца і памагатага беларусаў у страшныя і цяжкія гады акупацыі. Прафесар-гісторык Валерый Мікалаевіч Чарапіца прасочвае лёсы двух нашых выбітных, гераічных землякоў, двух Іванаў, яшчэ з часоў Першай сусветнай вайны. Станіслаў Вішнеўскі, на аснове дзённікавых запісаў сваёй гераіні — адважнай сувязісткі, з трапятаннем і пшчотай апісвае перыпетыі яе воінскага шляху і цікавай біяграфіі.

Адна з магістральных ідэй кнігі: чалавек і яго зямля супраць ворага, дзе вобраз люблага роднага краю выглядае магічнай сілай, светлай, непераможнай, натхняючай на барацьбу. Грань паміж прозай і публіцыстыкай зборніка вельмі тонкая. Мастацкая выдумка, якой бы майстэрскай яна ні была, нярэдка проста блякне на фоне рэальных падзей той пары. Аўтары апавядаюць гісторыі сваіх землякоў, якія праявілі сябе сапраўднымі героямі, якія былі гатовы аддаць жыццё за наша мірнае сёння, за нашу Радзіму. І родныя мясціны ў іх літаратурных творах пачынаюць успрымацца інакш, яны пачынаюць адыгрываць ролю дружнай сям'і, сакральнага, заповеднага куточка, мілага сэрцу астраўка любові, гармоніі і спакою. Так выглядае і ўся наша сінявокая Беларусь.

Патрыятычна-выхаваўчы эффект ад кнігі «Памяці вечны агонь» вель-

мі моцны. Акрамя таго, дзякуючы гэтаму выданню ў многіх прыхільнікаў чытання з'явілася ўнікальная магчымасць паспрабаваць сябе ў амплуа пісьменнікаў. Хвалюючы ўдзел у падобных мерапрыемствах, у прадаўжэнні культурных традыцый сваёй адказнасцю станоўча ўплывае на свядомасць людзей. Мы адкрываем новыя імёны, знаёмімся паміж сабой, маючы на ўвазе працяг гэтых крокаў. Такія грамадскія гуманітарна-асветніцкія праекты, як літаратур-

ны зборнік да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў «Памяці вечны агонь», дапамагаюць больш уважліва ставіцца да творчага, духоўнага патэнцыялу асобы.

Урок гісторыі добра засвоены намі. Мастацкае слова дэманструе, як вечныя памяць і любоў незгасальным агнём сумлення палаюць у сэрцах удзячных нашчадкаў і асвятляюць шлях у будучыню.